

УДК 338.242

ОСОБЛИВОСТІ БІЛОРУСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

*В. Е. Ксьонзова, к. е. н., доцент, С. В. Ксьонзов, к. іст. н., доцент,
С. В. Крижанівська, старший викладач, Білоруський торгово-економічний
університет*

Методологія дослідження. Дослідження базується на концепції інституціональних матриць С. Кірдіної, що дозволило визначити належність Білорусії до етносоціуму з базовою Х-матрицею. Для виявлення ментальної схожості та відмінностей між країнами, які відносяться до Х-матриці, застосована методика Г. Хофстеда «Values Survey Module 2008». Особливості економічної ментальності білорусів визначено на основі методики А. Пилипенко и Н. Литвиненко. При проведенні міждержавних порівнювань використовувався компаративістський аналіз.

Результати. У статті представлено результати дослідження білоруської ментальності, засновані на використанні методики Г. Хофстеда VSM 2008. Розраховано індекси дистанції влади, індивідуалізму, маскуліності, уникнення невизначеності, довгострокової орієнтації, терпимості проти стриманості, монументалізму. На основі методики Г. Пилипенко та Н. Литвиненко виявлена специфіка економічної ментальності білорусів. Через міждержавні зіставлення за індикаторами Г. Хофстеда показано особливості ментальності населення Білорусії, Росії, України, Польщі та Литви.

Комплексний кросс-культурний аналіз показав, що в білоруському суспільстві спостерігається схильність до збереження своїх базових цінностей та інститутів за одночасної лояльності до змін на основі імплантації комплементарних інститутів. Ця двозначність не означає внутрішньої неузгодженості системи світогляду. Скоріше вона є наслідком тісного спілкування білорусів з жителями країн-сусідів. При цьому частина сусідів (Україна, Росія) є Х-суспільствами зі своєю достатньо сильною специфікою форм реалізації базових інститутів, а частина (Литва, Латвія, Польща) – типовими представниками Y-суспільств. За результатами дослідження ментальності білорусів за методикою Г. Хофстеда встановлено, що практично за всіма індексами Білорусь ближче до України, ніж до Росії, хоча всі ці країни є етносоціумами з базовою Х-матрицею.

Новизна. Виявлено, що ідентичність інституціональних матриць не обов'язково значить ідентичність соціумів та їх однаковий світогляд: одні й ті ж зовнішні фактори політичного, економічного та духовного плану по-різному сприймаються в таких суспільствах. Доведено відсутність єдиного механізму імплантації комплементарних інститутів в базисні матриці, що свідчить про те, що кожне суспільство повинно знайти свій специфічний механізм, який враховує і особливості історичного періоду еволюції соціуму, і вплив країн-сусідів, і потенційну реакцію свого власного населення на різні «імплантації» та «вживляння».

Практична значимість. Дослідження має високу прагматичну складову, оскільки при формуванні міждержавних союзів та проведенні міждержавної політики в самих різних сферах життєдіяльності суспільства важливо представляти як можливі точки дотику на базі спільності ментальних установок, так и проблемні «зони» дотику, де успіхи, наприклад, інтеграції можуть бути від самого початку взяті під сумнів.

Ключові слова: ментальність білорусів, методика Г. Хофстеда, індекси Г. Хофстеда для Білорусі, індекси Г. Хофстеда для східнослов'янських народів, економічна ментальність білорусів.

Література

1. Кирдина С. Институциональная структура современной России: эволюционная модернизация / С. Кирдина // Вопросы экономики. – 2004 – № 10 – С. 89–98.
Kirdina S. *Institutsionalnaya struktura sovremennoy Rossii: evolyutsionnaya modernizatsiya* [Modern Russia institutional structure: evolutionary modernization] / S. Kirdina // *Voprosy ekonomiki*. – 2004 – № 10 – P. 89–98.
2. Кирдина С. Институциональные матрицы и развитие России. / С. Кирдина. – М. : ТЕИС, 2000. – 323 с.
Kirdina S. *Institutsionalnye matritsy i razvitiye Rossii*. [Institutional matrixes and Russia development] / S. Kirdina. – М. : TEIS, 2000. – 323 p.
3. Латова Н. В. В какой матрице мы живем? / Н. В. Латова // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2005. – Том 1. – № 3. – С. 89–94.
Latova N. V. *V kakoy matritse my zhivem?* [In what matrix do we live?] / N. V. Latova // *Ekonomicheskiy vestnik Rostovskogo gosudarstvennogo universiteta*. – 2005. – Том 1. – № 3. – P. 89–94.
4. Латов Ю. В. Российская экономическая ментальность на мировом фоне / Ю. В. Латов, Н. В. Латова // Общественные науки и современность. – 2001. – № 4. – С. 31–43.
Latov Yu. V. *Rossiyskaya ekonomicheskaya mentalnost na mirovom fone* [Russian economic mentality on world's background] / Yu. V. Latov, N. V. Latova // *Obshchestvennye nauki i sovremennost*. – 2001. – № 4. – P. 31–43.
5. Латов Ю. В., Латова Н. В. Этнометрический подход к сравнительному анализу хозяйственно-культурных ценностей / Ю. В. Латов, Н. В. Латова // Вопросы экономики – 2008 – № 5 – С. 80–102.
Latov Yu. V., Latova N. V. *Etnometricheskii podkhod k sravnitel'nomu analizu khozyaystvenno-kulturnykh tsennostey* [Ethnometrics approach to comparative analyses of economy-cultural values] / Yu. V. Latov, N. V. Latova // *Voprosy ekonomiki* – 2008 – № 5 – P. 80–102.

6. Лато́ва Н. В. Восточнославянские страны на ментальной карте мира по Г. Хофстеду / Н. В. Лато́ва, В. Ю. Латов // *Наук. пр. Донецького національного технічного університету. Серія: економічна.* – Вип. 38–1. – Донецьк : ДонНТУ, 2010. – 232 с.
Latova N. V. *Vostochnoslavjanskije strany na mentalnoj karte mira po G. Hofstedu* [East-Slavonic countries on mental world's map after G. Hofstede] / N. V. Latova, V. Yu. Latov // *Nauk. pr. Donetskogo natsionalnogo tekhnichnogo universytetu. Seriya: ekonomichna.* – Vyp. 38–1. – Donetsk : DonNTU, 2010. – 232 p.
7. Pylypenko A., Lytvynenko N., Voloshenuk V. Regional Map of Mentality after G. Hofstede: Lessons From Ukraine // *Journal of US-China Public Administration.* – Volume 9, Number 2, February, 2012. – P. 195–204.
8. Пилипенко Г. М. Інституціональні чинники співвідношення державної і ринкової координації економічної діяльності / Г. М. Пилипенко: монографія. – Д. : Національний гірничий університет, 2012. – 293 с.
Pylypenko H. M. *Institutsionalni chynnyky spivvidnoshennya derzhavnoyi i rynkovoyi koordynatsii ekonomichnoyi diyalnosti* [Institutional bases correlation of state and market coordination of economic activity] / H. M. Pylypenko: monografiya. – D. : Natsionalniy hirnychiy universytet, 2012. – 293 p.
9. Пилипенко А. Н. Исследование экономической ментальности и исторический подход / А. Н. Пилипенко, Н. И. Литвиненко // *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 40-2.* – 2011. – С. 272 – 278.
Pilipenko A. N. *Issledovanie ekonomicheskoy mentalnosti i istoricheskij podkhod* [Economic mentality investigation and historical approach] / A. N. Pilipenko, N. I. Litvinenko // *Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnoho tekhnichnogo universytetu. Seriya: ekonomichna. Vypusk 40-2.* – 2011. – P. 272 – 278.
10. Mitry D. Managerial Leadership and Cultural Differences of Eastern European Economies/ D. Mitry, T. Bradley // *Cross-Cultural Consumer and Business Studies.* ACCBS, Ed. by Scott M. Smith, 1999. – P. 34–46. – Электронный ресурс – Режим доступа: <http://marketing.byu.edu/htmlpages/ccrs/proceedings99/mitrybradley.htm>.
11. Kustin R. A Study of Hofstede's Culture Value Survey in a Post-Soviet Country // *Journal of Transnational Management.* – 2006. – Vol.11. – № 4 – P. 13–17.
12. Нуреев Р. М. Россия: особенности институционального развития. / Р. М. Нуреев. – М. : Норма, 2009 – 448 с.
Nureev R. M. *Rossia: osobennosti institutsionalnoho razvitiya* [Russia: institutional development peculiarity] / R. M. Nureev. – M. : Norma, 2009 – 448 p.
13. Нуреев Р. М. Россия и Европа: эффект колеи (опыт институционального анализа истории экономического развития): монография. / Р. М. Нуреев, Ю. В. Латов. – Калининград : Издательство Российского государственного университета имени И. Канта, 2009. – 294 с.
Nureev R. M. *Rossiya i Evropa: effect kolei (opyt institutsionalnogo analiza istorii ekonomicheskogo razvitiya)* [Russia and Europe: track effect (experience of institutional analyses of economic development history)]: monografiya. / R. M. Nureev, Yu. V. Latov. – Kaliningrad : Izdatelstvo Rossiyskogo gosudarstvennogo universiteta imeni I. Kanta, 2009. – 294 s.
14. Нуреев Р. М. Власть-собственность в современной России как проблема зависимости от траектории предшествующего развития (<http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/293149.html>)
Nureev R. M. *Vlast-sobstvennost v sovremennoy Rossii kak problema zavisimosti ot traektorii predshestvuyushchego razvitiya* [Power-Property in modern Russia as dependence problem from precede development trajectory] (<http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/293149.html>)
15. Hofstede G. Values Survey Module 2008 (VSM 08) [Электронный ресурс] / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov, H. Vinken. – Режим доступа: <http://www.geerthofstede.nl/research--vsm/vsm-08.aspx>
16. Вольчик В. В. Роль групп специальных интересов в эволюции российского института власти-собственности. (<http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/296982/print.html>)
Volchik V. V. *Rol grupp spetsialnykh interesov v evolutsii rossiyskogo instituta vlasti-sobstvennosti* [Groups special interests role in Russian institute power property evolution]. (<http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/296982/print.html>)
17. Вольчик В. В. Эволюция российского института власти-собственности / В. В. Вольчик // *Политологическая концептология.* – 2009. – № 1. – С. 154–178.

Volchik V. V. *Evolyutsiya rossiyskoho instituta vlasti-sobstvennosti* [Russian Institute Power-property evolution] / V. V. Volchik // *Politologicheskaya kontseptologiya*. – 2009. – № 1. – P. 154–178.